

Владимир Набоков - „Вълшебникът“

На разсъмване той сънливо остави книгата, както мъртва риба прибира хрилете си, и изведнъж започна да се укорява. „Защо – смъмри се той – се поддаваш на сковаващото те отчаяние, защо не се опита да поведеш нормален разговор и да се сприятелиш с плетачката, с онази шоколадораздавачка, гувернантка или каквато и да е там?“ И тозчас си представи приветлив господин (чиито вътрешни органи в един-единствен момент заприличаха на неговите), който именно така би могъл да се възползва от предоставената му възможност – благодарение на въпросната приветливост – и да вземе („Ах, ти малка палавнице“) момичето в скута си. Той знаеше много добре, че не е общителен човек, но затова пък беше изобретателен, упорит и умееше да печели благоразположението на хората; неведнъж, в други области на живота, бе успявал да играе успешно и твърдо да отстоява правата си, без да се тревожи от това, че непосредственият обект, и то в най-добрия случай, е само косвено свързан с неговата по-далечна цел. Но когато целта те заслепява, задушавя, когато изгаря гърлото ти, когато здравословният срам и нездравото малодушие следят критично всяка твоя стъпка...

Пързеляше се по асфалта заедно с другите деца, като привеждаше тялото си, ритмично поклащаше отпуснатите си ръце и уверено профучаваше напред. В един момент се завъртя умело, полата ѝ се заметна и оголи бедрото. После пък роклята ѝ прилепна така плътно по гърба, че очерта малка цепнатина, и с едва забележимо потрепване на прасците тя продължи да се пързеля заднишком. Похотливост ли беше това, това мъчение, което изпитваше, докато я поглъщаше с поглед, възхищавайки се на пламналото ѝ лице, на пестеливостта и съвършенството на всяко нейно движение (особено когато, след като едва заковала се намясто, отново се понасяше напред и енергично прегъваше острите си колене, докато набира скорост)? Или може би това страдание винаги съпътстваше безнадеждния му копнеж да изтръгне нещо от красотата, да я задържи за миг, да направи нещо с нея – без значение какво, стига само да осъществи някакъв контакт, няма значение как, който би могъл да утоли копнежа му. Защо ли се мъчи да разгадае това? Тя отново ще се засили и ще се изгуби от погледа му, а утре друга ще профучи край него и така животът му ще мине в цяла поредица от пропуснати профучавания.

Или може би не? Видя същата жена, която плетеше на същата пейка, и като усети, че вместо любезна усмивка лицето му се е ухилило злобно и похотливо с оголени бивни изпод възсинкавите устни, той побърза да седне. Безпокойството и треперенето на ръцете му не продължиха дълго. Завърза се разговор, който сам по себе си неочаквано му донесе удовлетворение; тежестта в гърдите му изчезна, олекна му и той почти се развесели. Тя се появи, като ситнеше с кънките си, точно както бе направила и предишния ден. Светлосивите ѝ очи се спряха върху него за миг, въпреки че не той, а плетачката говореше в този момент, и след като го измери с поглед, извърна нехайно глава. После седна до него, като стискаше дъските на пейката с розовите си ръце с остри кокалчета, върху които потрепваше ту вена, ту някоя дълбока трапчинка около китката, а в същото време приведените ѝ рамене оставаха напълно неподвижни, разширените зеници следяха нечия топка, която се търкаляше по чакъла на пътеката. Точно както и предишния ден жената до него се пресегна и подаде на момичето сандвич, и докато дъвчеше, то взе да удря ожулените си колена едно в друго леко и ритмично.

– ...по-добре е, разбира се, но най-вече става дума за първокласно училище – прозвуча далечен глас, когато той най-ненадейно забеляза, че главата с кестеняви къдрици от лявата му страна безмълвно се е навела ниско над ръката му.

– Изгубил си стрелките на часовника си – каза момичето.

– Не – отвърна той и се прокашля, – така е направен. Представлява рядкост.

Протегна лявата си ръка (с дясната държеше сандвича) и хвана китката му, за да разгледа празния, сляп циферблат, под който стрелките бяха монтирани така, че се подаваха само връхчетата им като две черни капчици сред сребърни числа. Едно сухо листо потрепваше в косата ѝ, близо до врата, над леко изпъкналия горен гръбначен прешлен – и по време на следващия му пристъп на безсъние той непрекъснато се мъчеше да издърпа от косата ѝ призрака на това листо, като се задъхваше и току посягаше с два пръста, с три пръста, после с пет.

На другия ден, както и през дните, които последваха, той седеше на същото място като аматорски, но все пак доста прилично имитираше ексцентричен самотник: обичайния час, обичайното място. Появата на момичето, дъхът му, краката му, косата му, всичко, което вършеше – дори когато почесваше пищяла си, оставяйки бели следи върху кожата, или подхвърляше малката черна топка във въздуха, или пък неволно отъркваше в него голия си лакът, настанявайки се върху пейката, – всичко това (докато в същото време се правеше на погълнат от приятния разговор) възбуждаше у него болезнено усещане за пълнокръвна, кожна и мултиваскуларна връзка с момичето, като че чудовищната бисектриса, изпомпвайки всичките сокове от дълбините на съществото му, стигаше до нея като пулсиращ пунктир, като че момичето израстваше от него, като че с всяко неволно движение подръпваше и разклащаше собствените си жизнени връзки, дълбоко вкоренени в неговите вътрешности, така че, когато тя рязко променяше позата си или пък се затичваше напред, той усещаше внезапно и мъчително обтягане, разпъване, дори за миг изгубваше равновесие: и ето, влачиш се по гръб в прахоляка, главата ти подскача и се удря в земята, още миг и ще бъдеш обесен на собствените си черва. През цялото това време обаче седеше и слушаше, усмихваше се, кимаше, подръпваше крачола си, за да освободи коляното, драскаше с бастуна по чакъла и току подмяташе: „О, така ли!“ или „Да, случват се такива неща понякога...“, но успяваше да улови думите на жената само когато момичето не беше наоколо. От досадното кречетало до себе си научи, че между нея и майката на момичето – четирийсет и две годишна вдовица – съществува петгодишно приятелство (честта на собствения ѝ съпруг била спасена от покойния съпруг на вдовицата); че след дълго боледуване миналата пролет вдовицата прекарала тежка коремна операция и тъй като много отдавна била изгубила всичките си роднини, като удавник се вкопчила в предложението на любезната двойка да вземат момичето при себе си в провинцията, където живеят; и сега тя била довела малката да посети майка си, тъй като съпругът на бърбивката трябвало да дойде в столицата във връзка с негови недотам приятни дела, но скоро щели да се връщат – колкото по-скоро, толкова по-добре, защото присъствието на момичето само дразнело вдовицата, която била изключително почтена жена, ала напоследък станала крайно капризна и само треперела над здравето си.

– Не споменахте ли, че искала да продаде част от мебелите си?

Той беше подготвил този свой въпрос (и неговото продължение) още през нощта, дори го бе репетира на тих глас в пулсиращата тишина на мрака; след като се бе убедил, че звучи естествено, на следващия ден го повтори пред новата си позната. Тя му отвърна положително и обясни съвсем ясно, че няма да е зле, ако вдовицата наистина вземе малко пари, тъй като лечението ѝ струва и ще продължава да струва доста скъпо, а средствата ѝ са ограничени, и макар да иска да плаща за отглеждането на дъщеря си, правела го само от време на време, но то и ние не сме богати хора – с една дума, тя смяташе, че дългът на добра воля към вдовицата вече е погасен.

– Всъщност – продължи той, възползвайки се от момента – самият аз бих купил някои неща. Смятате ли, че е удобно, пък и прилично, ако аз... – Той бе забравил края на изречението си, но импровизира набързо, и то доста находчиво, тъй като вече се чувстваше на „ти“ с този изкуствен стил на все още неосъзнатия си докрай, многопластов сън, с който се усещаше свързан неясно, но неизбежно; ето например самият той вече не знаеше какво е това нещо и чие: част от неговия крак или част от октопод.

Тя очевидно се зарадва и веднага му предложи да го заведе там, още сега, ако няма нищо против – апартаментът на вдовицата, където те със съпруга си също са отседнали, се намирал съвсем наблизо, от другата страна на моста, по който минава мотрисата.

Тръгнаха. Момичето вървеше отпред, като енергично размахваше платнена торбичка с мрежеста дръжка, и ето че вече всичко у нея му се струваше ужасяващо и ненаситно познато – извивката на тесния ѝ гръб, двата малки гъвкави, кръгли мускула по-долу, начинът, по който каретата на роклята ѝ (другата, кафявата) се удължаваха, когато се случеше да вдигне ръце, изящните глезени, петите. Изглеждаше малко затворена в себе си, от онези деца, които повече се оживяват в игрите, отколкото в разговор, не беше нито свенлива, нито дръзка, с душа, като че потопена в искряща влажност. Непрозрачна на повърхността, ала бистра в дълбочина, тя сигурно обичаше бонбони, малки кученца и рисувани филми. На момичета като нея с топла кожа, румено сияние и полуразтворени устни мензисът обикновено идва рано, ала те го приемат като част от играта, все едно да почистиш кухнята в кукленската къща... А и детството ѝ не е било много щастливо, детство на полусираче: добротата на тази строга жена не беше като млечен шоколад, а по-скоро като горчив – дом без ласки, с желязна дисциплина и ред, със симптомите на умора от направения приятелски жест, който отдавна е дотегнал и вече тежи... За всичко това, за руменината на бузите ѝ, дванайсетте чифта тънки ребра, мъха по протежение на гърба, малката ѝ крехка душа, онзи леко дрезгав глас, ролковите кънки и сивия ден, незнайната мисъл, която току-що бе минала през главата ѝ, докато гледаше неизвестно какво от моста. За всичко това би дал торба жълтици, кофа кръв – каквото му поискат...

Точно пред сградата срещнаха брадясал мъж с чиновническа чанта в ръка, безочлив и безличен, досущ като жена си, така че и четиримата влязоха шумно във входа. Той очакваше да види болна, изпосталяла жена, настанена в кресло, но вместо това ги посрещна висока, бледа дама с широк ханш и брадавица без косъм до едната ноздра на кръглия ѝ като патладжан нос: едно от онези лица, които човек описва, без да е в състояние да каже нещо конкретно за устните или очите,

защото самото им споменаване – дори то – би представлявало неволно противоречие на пълната му невзрачност.

Щом научи, че той е потенциален купувач, тя моментално го въведе в гостната и взе да му обяснява, докато пристъпваше бавно и леко приведена, че няма нужда от четиристаен апартамент, че тази зима ще се мести в двустаен, че с удоволствие ще се отърве от разтегателната маса и столовете, които са ѝ в повече, както и от канапето в хола (защото вече ще е изпълнило предназначението си за легло на гостуващите ѝ приятели), от голямата етажерка и малкия скрин. Той подхвърли, че би искал да види последния, който се оказа в стаята на малката. Свариха я кацнала на кревата, зазяпана в тавана, беше обвила коленете си с ръце и се поклащаше ритмично.